

INTERJÚ

MADARÁSZ BARBARA – FAZEKAS GYÖNGYVÉR – LEHEL DOROTTYA – TAMM ANNE

Kreatív módszerek az észt nyelvtanításban

Interjú Marju Ilves-szel¹

A tavalyi év decemberében két különleges személy látogatta meg a Károli Gáspár Református Egyetemet. Marju Ilves, volt magyarországi észt lektor, és Lea Kreinin mindketten innovatív észt tananyagkészítők, tapasztalt nyelvtanárok, akik újító módszereikkel felpezsdítették az észt nyelv oktatását hazájukban, és most ezeket az alternatív módszertani fogásokat megismertették a magyarországi oktatókkal és diákokkal is.

Marju Ilves kollégájával, Leelo Kingisepp-pel közösen létrehozta egy sikeres online tanulóprogramot, amely egyaránt szól kezdő (Algajatele, A2 szintig) és haladó (Edasijõudnutele, B1 szinttől) észt nyelvtanulók számára. A Keeleklíkk honlapot (<https://www.keeleklíkk.ee/>) eredetileg orosz anyanyelvű tanulóknak készítették.

A tananyag ma már angol és ukrán közvetítőnyelven is elérhető, így az észt nyelv iránt érdeklődők szélesebb köre számára is jól használható. A program fő célja az önálló nyelvsajátítás támogatása, amely a moduláris felépítése révén teszi lehetővé a könnyed egyéni haladást.

Az autodidakta tanulási lehetőség mellett más oktatási megoldásokkal is találkozhattunk. Bemutatásra kerültek az útleveleformában megszerkesztett tanulókérttyák. A valóban útlevele külső tanulókérttyák egy-egy nemlétező személyt jelenítenek meg. Fotót és számos személyes információt tartalmaznak az adott személyről, például születési helyet és dátumot, nemzetiséget, telefonszámot, személyi számot, foglalkozást, hobbikat stb., melyek segítségével a nyelvtanuló sok hasznos kifejezést sajátíthat el a nyelvtanulás korai szakaszában is, és általuk megtanulhat releváns kérdéseket is feltenni. Ez kezdő szinten különösen fontos, hiszen az egyik fő didaktikai cél ekkor a személyleírás magunkról és másokról.

¹ Az interjúk a Károli Gáspár Református Egyetem támogatásával, BTK és karközi együttműködésben (KRE ÁJK, KRE BTK, KRE PK) az [Elméleti és kísérletes nyelvészeti kutatások](#) ([EKNYEK] KRE BTK 20736B800) és a [Nyelvi kompetenciák térben és időben](#) (KRE) keretében valósultak meg. Külön köszönet Rezníyk Zsuzsannának, aki segítette az előmunkálatokat

Marju Ilves 2000-től 2006-ig észt lektorként tanított Magyarországon. Észtországba való visszaköltözése után a Tallinni Egyetemen kezdett dolgozni, ahol többek között tananyagfejlesztéssel foglalkozott. Kollégáival közösen több tananyagot is kidolgoztak. Jelenleg elsősorban a Settle in Estonia (<https://www.settleinestonia.ee/>) programban dolgozik nyelvoktatóként és tananyagkészítőként. A program révén igyekeznek megkönnyíteni az Észtországba bevándorlók számára a beilleszkedést és az új környezetben való eligazodást. Az alábbi magyar nyelvű (online) interjút Marju Ilves-szel a Károli Gáspár Református Egyetem hallgatói és tanáruk, Anne Tamm készítették. A beszélgetés során Marju eddigi munkásságáról, jövőbeli terveiről és a magyar nyelvhez való kötődéséről mesélt részletesebben.

M.B.: A nevéhez köthető legnagyobb és talán legismertebb munka a Keeleklikk honlap két online észt nyelvkurzus. Mit érdemes tudni erről a felületről?

M.I.: Leelo Kingisepp kollégámmal kezdtük el megírni a különböző nyelvi tartalmakat a *Keeleklikk*hez, ami több mint tíz éve történt már. Ezt egy átfogó online kurzusnak szántuk, ahol teljesen az alapoktól kezdve haladó szintig el lehet jutni angol vagy orosz közvetítőnyelv segítségével. A kezdő szintű kurzus összesen tizenhat leckéből áll. Ezekben körülbelül kétszáz rövid kis animáció színesíti a közel száz nyelvtani videót, így megannyi különböző feladattípussal lehet gyakorolni a videókból megtanult nyelvtani formákat. Maga a *keeleklikk*² szóösszetétel 'keel' mint nyelv és a 'klikk' mint kattintás szavakból tevődik össze. Ezzel kicsit arra akartunk utalni, hogy elég sokat kell majd kattintani a kurzus során, hogy nyelvileg előrébb jusson az ember. Az érdekesség kedvéért egyszer összeszámoltuk, hogy közel tízezerszer kattint a tanuló, míg elér a tananyag végéig. Nagyon fontos, hogy a megszerzett tudást is mérheti a tanuló: vannak modulzáró tesztek, a kurzust pedig egy vizsga zárja le. A számos különböző és változatos gyakorlófeladat között van fogalmazás is, amelyre mindig egy észt tanárkolléga válaszol, tehát van lehetőség anyanyelvi észtekkel is levelezni. Fontos megjegyezni, hogy ők nem a szoftver részei, hanem nagyon is valós személyek. Jelenleg harminchatezer regisztrált felhasználója van a *Keeleklikk*nek, így naponta ötven levél is beérkezhet a tanárokhoz. Meglehetősen nagy munka volt létrehozni ezt a felületet, sok kolléga vett részt benne, és végül 2014-ben díjat is kaptunk érte (*Keeletegu* – „A nyelvi tett”).

A *Keeletee*³ gyakorlatilag a *Keeleklikk* folytatása, ahol már B1-es szintre lép a tanuló. A felépítése nagyon hasonló a *Keeleklikk*hez, habár kevesebb, összesen tizenhárom leckéből áll. Ettől függetlenül az elsajátítandó anyag mennyisége ugyanakkora. Újdonság a *Keeleklikk*hez képest, hogy itt már autentikus interjúkat hallhatunk átlagemberek szájából, akik nem csak anyanyelvi észtek lehetnek, hanem észtlül már jól beszélő külföldiek is. Természetesen a szórakoztató nyelvtani videók és animációk itt is megmaradtak. A nyelvtani videók itt valamivel interaktívabbak, előfordul, hogy a videó során kap a tanuló egy kérdést, amit azonnal meg kell válaszolnia, különben nem haladhat tovább az anyaggal. Tesztek is ugyanúgy találhatóak az egyes fejezetek és modulok végén, illetve továbbra is van lehetőség fogalmazásos feladatokon ke-

² szabadfordításban 'nyelvre kattintás' (*keel* = nyelv)

³ szabadfordításban 'nyelvi út/út a nyelvhez' (*tee* = út)

resztül levelezni észt nyelvtanárokkal. Ezen a szinten már arra is van lehetőség, hogy hangfelvételt küldjön a tanúnak, ezáltal a kiejtéséről és beszédképességéről is kaphat visszajelzést, bár a tanárok csak írásban kommunikálnak a tanulókkal. Ma már okostelefonon is elérhető a felület mindkét kurzusa.

Inga Salurandnak, a kiváló észt színésznőnek nagyon fontos volt a szerepe a folyamatban, hiszen angolul és oroszul is kiválóan beszél, így a rövid oktatóvideókban vele találkozhatnak a tanulók. A visszajelzések arról tanúskodnak, hogy ezek a videók szórakoztatóan képesek átadni a legnehezebb nyelvtani egységeket is, aminek nagyon örülünk, hiszen miért is kellene a nyelvtannak unalmasnak lennie? Mindig is mondtam, hogy ez az életművem.

M.B.: A Keeleklikken valóban látszik, hogy módszertanilag egészen más stratégiát követ, mint amit a hagyományos tankönyvektől megszokhattunk. Sokkal funkcionálisabb szemlélettel áll a Keeleklikk a nyelvhez. Hogyan jutottak el ehhez a szemlélethez?

M.I.: Amikor Magyarországon tanítottam lektorként, a nyelvtanításban gyakran leíró hozzáállással találkoztam. Megnézhetjük például a komitatívusz funkcióját, hogyan hozzuk létre a formát, de ez még önmagában nem nyelvhasználat. Felismertem, hogy a nyelvet „széletelni” kell, és mindig csak egy kis részletet odaadni a diáknak. Egy idő után a sok kis részletből összeáll egy nagyobb egység, a végén pedig az egész rendszer. Teljesen más a funkció, ha azt mondom, hogy ’kávét iszom cukorral’, mint hogy ’busszal megyek’. Ez a széletelés lényege. Egy nyelvi jelenséget nem adhatok oda rögtön teljes egészében. Nem kell azonnal mindent tudni, elég apránként egy kis funkciót elsajátítani. Ma azt nézzük meg, hogy ’cukorral’, később pedig jöhet, hogy ’busszal’. Ez nagyon fontos kezdő szinten, hogy ne erőltessük rögtön az összes alakot, az összes funkciót, hanem egyszerre csak egy funkció és egy forma. Szépen lassan összeáll a teljes rendszer.

M.B.: Milyen korábbi tananyagok kötődnek még az Ön nevéhez? És milyen újítások születtek az utóbbi időben?

M.I.: Az első tananyagot még Csire Márta kollégámmal készítettük együtt, amikor Magyarországon éltem. Ez volt a *Kezdők észt nyelvkönyve*, ami először húsz évvel ezelőtt jelent meg, a legújabb kiadása pedig tavaly jött ki. Ez inkább fordítási munkának indult, mégis ez tekinthető az első általam készített tananyagnak.

A *Keeleklikk* mellett írtunk még két tankönyvet is, ami a *Keeleklikk* sorrendjét követi, tehát szintén leckéből áll össze. Az egyik könyv a beszédképesség fejlesztésével foglalkozik, a másik pedig az írásképességgel. Mivel ezek produktív készségek, online felületen nagyon nehéz fejleszteni őket, ezért gondoltuk úgy, hogy szükség van ilyen típusú tananyagra is, mert ezeket személyes csoportos oktatásban jól lehet használni. Én magam is ezekből a könyvekből tanítottam észt mint idegen nyelvet a Tallinni Egyetemen.

Leelo-val az integrációs alapítványnak is készítettünk olyan színes kis kiegészítő anyagokat, mint például a *keelekohvik*⁴. Ez tulajdonképpen inkább módszertani ok-

⁴ szabadfordításban ’nyelvi kávézó’ (*kohvik* = kávézó)

tatóanyag, tehát elsősorban tanároknak készült, viszont nem feltétlenül kell tanárnak lenni ahhoz, hogy valaki vezessen egy ilyen úgynevezett „nyelvi kávézót”.

Csináltunk még tanulói naptárt is (*Keeleõppiija kalender*), aminek egyfajta szótár-funkciója van. Minden napra van megadott szó is, de a tanuló maga is írhat be minden napra szavakat, amiket aznap éppen elsajátított. Ezáltal a tanuló létrehozhatja saját szószeretét.

M.B.: Beszéljünk egy kicsit a Settle in Estonia programról is. Mi is ez pontosan, és hogyan működik?

M.I.: A *Settle in Estonia* programot 2015-ben indítottuk el az Észtországba érkező bevándorlók segítésére. Eleinte még csak oroszul és angolul tanítottunk, és csak A1-es szinten folyt az észt nyelvoktatás. A tananyag eleinte csak egy rövid füzetből áll. Ez a program elsősorban bevándorlók számára lett létrehozva, ezért használtunk közvetítőnyelvet, ugyanakkor ma már közvetítő nyelv nélkül tanítunk kezdő szinttől. Ehhez természetesen új tananyagokat kellett írunk. Leelo kollégámmal közösen elkezdtünk kidolgozni kifejezetten erre célra bizonyos tananyagrészeket: készítettünk egy kis szószeretet, részletes oktatóanyagot és tanári módszertani kézikönyvet is. Az érdekesség ebben a tananyagban az, hogy a diákoknak és a tanároknak szánt oktatóanyag mennyisége nagyjából megegyezik, ebből is látszik, mekkora segítség volt a tanároknak ez az alapos útmutató a tananyaghasználathoz.

M.B.: Mi különbség a Keeleklikk és a Settle in Estonia program között? Máshogy folyik a tanítás?

M.I.: A *Keeleklikk* az önálló tanulóknak szól. Megvan a tanuló szabadsága arra, hogy akármikor leüljön a gép elé és addig haladjon a tananyaggal, ameddig szeretne. Ezzel szemben a *Settle in Estonia* program sokkal kötöttebb: például A1-es szinten van száz óránk, amiből nyolevan órát tartunk meg tantermi körülmények között, esetleg Zoomon keresztül. Felváltva zajlik frontális és csoportos munkával a tanulás. Az aktuális csoportok összetétele nem változik, tehát ez egy klasszikus nyelvtanfolyamhoz hasonlítható. Mivel saját tananyagot dolgoztunk ki erre a programra is, így a *Settle in Estonia* program résztvevői a lehetőségekhez képest keveset használják a *Keeleklikket*. Ahogy azt korábban is említettem, a *Keeleklikk* angol vagy orosz közvetítőnyelvvvel használható, de a *Settle in Estonia* program során csak észtül folyik a kommunikáció és az oktatás, ezért nem tudunk egyszerűen átmenni gyakorlatokat a *Keeleklikkről*. Persze előfordul, hogy egy-egy egyszerűbb témánál fel tudjuk használni a *Keeleklikk* bizonyos feladatait, például, amikor a színeket tanuljuk, mivel ott a szín elhangzása után egyszerűen csak rá kell kattintani a megfelelő színű körre. Ugyanígy a számok esetében is. Tehát a két fő különbség a *Keeleklikk* és a *Settle in Estonia* között, hogy egyéni vagy csoportos tanulásról van-e szó, illetve hogy használ-e közvetítőnyelvet.

M.B.: korosztálynak szólnak az előbbieken bemutatott tananyagok?

M.I.: Én főleg felnőttekkel foglalkoztam eddigi pályafutásom során, így az általam kidolgozott tananyagok is nekik szólnak elsősorban. Ez a *Keeleklikkre* és a *Settle in Estonia* programra különösen igaz.

M.B.: És nyelvi szint szempontjából kezdőknek vagy akár a haladóknak is ajánlottak?

M.I.: Kezdőknek és középhaladóknak ajánlanám főleg. Ebben az esetben is az a helyzet, mint az életkornál, hogy a korábbi tapasztalataimból merítve alkottam meg a tananyagokat, és mivel inkább csak kezdőkkel foglalkoztam, az anyagok is rájuk koncentrálnak. Több, mint húsz éve tanítok észtet, és mindig volt kezdő csoportom. Amikor bevezették a Közös Európai Referenciakeretet, akkor volt először alkalmam átgondolni, és leírni nyelvi szintekre lebontva az észt nyelv tanításának módszertanát. Akkoriban benne voltam egy munkacsoportban, akikkel közösen ez volt a feladatunk. Ez alapján pedig azt tudom mondani, hogy az A1-es és A2-es szintek nagyon közel állnak hozzám. Ez az én szakterületem, a teljesen kezdő tanítványok.

M.B.: Mi motiválta Önt először arra, hogy tananyagokat készítsen?

M.I.: A hiány. Nem volt olyan kész tananyag az észt nyelv elsajátítására, amiből következetesen lehetett volna haladni, és ezáltal nyelvi értelemben eljutni valahonnan valahová. Leelo-val jól együtt tudtunk dolgozni a kezdetektől fogva, rengeteg elképzelésünket tudtuk megvalósítani már, de még mindig nagyon sok ötletünk van, csak sajnos kellő időnk nincs rá, hogy ezeket le is írjuk. Hiány pedig továbbra is van.

M.B.: Hogyan került kapcsolatba a magyar nyelvvel, és miért pont Magyarországot választotta?

M.I.: A Tartui Egyetemre jártam észt szakra, és fel lehetett venni B-szakot is. Volt több választási lehetőség, de egyik sem tetszett igazán. Aztán valahogy elem került a magyar szak. Nem tudtam semmit a magyar nyelvről, ezért úgy gondoltam, legyen valami új. Viszont magyar szak csak minden második évben indult. Mikor elsős voltam, nem indult, ezért a finnugor szakon kezdtem magyarul tanulni. A másodévet Németországban töltöttem, és amikor visszatértem a harmadévre, megint csak nem indult magyar szak, úgyhogy végül a negyedik évben sikerült magyar szakosként kezdeni. Az észt szak befejezése előtt eljöttem Magyarországra magyart tanulni, és Miskolcon végül is nagyon megtaláltam a helyemet, ezért úgy döntöttem, hogy a szakdolgozatom is inkább magyar szakon írom meg. Akkoriban úgy alakult, hogy Szombathelyen észt lektort kerestek. Bár nem tudtam olyan jól magyarul, diplomám sem volt még, sem tanítási tapasztalatom, de belevágtam. Azt mondták, nem baj, gyere! Akkoriban még Budapesten, Debrecenben és Szegeden voltak még észt lektorok.

M.B.: Nehéz volt Magyarországon élni hat évet, és utána visszamenni Észtországba?

M.I.: Nem volt egyszerű, mert bár úgy éreztem, hogy elég volt egyelőre a magyarországi létből, mégsem tudtam igazán, hogy mihez kezdjek otthon Észtországban. Fogalmam sem volt, hogy Tartuban vagy Tallinnban kapok-e munkát, de ennek ellenére is visszamentem. Egy ideig Tartuban éltem egy barátomnál, ahol volt időm kitalálni, mit is szeretnék csinálni, újra be kellett illeszkednem Észtországban. De úgy gondolom, hogy jó döntés volt, és azóta is itthon tevékenykedem.

M.B.: Milyen volt észtet tanítani magyaroknak? Sokan érdeklődtek a kurzus iránt?

MI: Általában kiscsoportban tanítottam. Volt olyan évfolyam, ahol csak ketten voltak, de volt, ahol hatan. De természetesen szerettem, hiába kellett sokat készülnöm, mert ott jöttem rá, hogy mi az észt mint idegen nyelv. Anyanyelvüként ugye nem is gondolunk bele általában a saját nyelvünk rendszerébe, mert az természetes. Tanítás közben viszont át kellett gondolnom, hogy mi miért van úgy a nyelvben, és ezt hogyan lehetne elmagyarázni a diákoknak. Rengeteget fejlődtem a tanítás által és ez a folyamat azóta is tart.

M.B.: Mi a következő lépés? Vannak jelenleg tervben vagy kilátásban további tananyagok?

MI: Az egyik legfontosabb, hogy a Settle in Estonia anyagokat fel kellett újítanunk, ami nemrégiben meg is történt. Ezt tulajdonképpen évente megcsináljuk. Ezen kívül sok tervünk és ötletünk van még Leelo-val, viszont mostanában fog megjelenni egy új társalgási könyvünk. Ezek természetesen külön nyelvi szintekhez igazodnak, tehát lesz A1-es és A2-es szinten alkalmazható változat, és elsősorban a megfelelő kérdések felvetésére koncentrálnak. Megjelennek különböző témák is. Szerintem az egy tévhit, hogy A1-es szinten csak azt kell tudnom elmondani magamról, hogy mi a nevem, milyen nyelveket beszélek, esetleg a kedvenc ételeimet. Ennél sokkal több mindenről lehet beszélni, ha a megfelelő kérdést teszik fel, vagy jól teszik fel azt a kérdést. Ezért gondoltuk úgy, hogy ezzel a koncepcióval állítunk össze egy tananyagot. Az is fontos szempont, hogy jelenleg egyre több ukrán érkezik Észtországba, ezért a tananyagtervezés és ötletelés folyamatában rájuk is gondolunk.

KEELEÕPPIJA MÄNGUPASSID
Komplektis 30 rollimängu abistavat passi

Mis sinu eesnimi on? Aurora

Mis värvi on sinu riigi lipp?

Kust sa pärit oled? Itaalia, Rooma

Kus sa elad? 25

Mis sul praegu seljas on?

Kui vana sa oled? 19. juuli

Mis sinu telefoninumber on? 49807191173

Kellena sa töötad? Säiske tänav 3-17, Põltsamaa, Jõgevamaa

Mida sulle teha meeldib? 5538 1109

Mis sinu telefoninumber on? aurora.ferrari@eesti.ee

Mis sinu telefoninumber on? ettevõtja

Mis sinu telefoninumber on? vallaaline

Mis sinu telefoninumber on? -

Mis sinu telefoninumber on? temperamentne, lahke, rõõmus

Mis sinu telefoninumber on? meeldib kinos ja teatris käia, pilsat süua ja jazzkontserti käia

PASS NR 281915